

10 ani de la aderarea României la Uniunea Europeană: Privind înainte

Liviu Voinea, Viceguvernator, Banca Națională a României

26 octombrie 2017

- La 10 ani de la integrarea României în UE, lumea s-a schimbat fundamental: criza financiară globală din 2008-2009 a dus la modificarea regulilor în sistemul bancar internațional, la creșterea nemulțumirilor sociale cu consecințe importante în direcția creșterii populismului și protecționismului, și la o reșezare a hărților – geopolitice, militare și economice.
- Incertitudinea e mai mare astăzi decât înainte de criză și spațiul pentru politici economice cantitative bazate pe stimularea cererii s-a redus simțitor.
- Privind înainte, atât Uniunea Europeană cât și România au nevoie de reforme structurale.

În ceea ce privește UE:

- Mulți pași au fost făcuți până acum la nivel instituțional: Pactul de Stabilitate și Creștere, CRD IV (Directiva privind cerințele de capital), Uniunea Bancară, SRB (Comitetul Unic de Rezoluție), MUS (Mecanismul Unic de Supraveghere), CERS (Comitetul European pentru Risc Sistemic). Când a fost nevoie, politica monetară și-a asumat și în Europa, ca și în SUA, Marea Britanie sau Japonia, ieșirea din recesiune și din deflație și stimularea relansării economice.
- O provocare pentru UE este să mențină ritmul creșterii economice pe măsură ce BCE va ieși treptat din politica de relaxare cantitativă.
- O altă provocare pentru UE este să gestioneze bine Brexitul și să evite alte exit-uri, care ar pune la îndoială însăși esența identității europene.

- UE trebuie să continue și să finalizeze reformele instituționale, prin finalizarea Uniunii Bancare, a aspectelor referitoare la operaționalizarea EDIS (Schema Europeană de Garantare a Depozitelor), stabilirea MREL pentru grupurile bancare (Cerințe minime pentru fonduri proprii și datorii eligibile), să avanseze cu uniunea fiscală fără a mutualiza datoriile statelor membre, să lase mai puțin loc pentru discreționarism și să respecte regulile odată adoptate, să clarifice balanța fină dintre supravegherea bancară microprudențială consolidată și responsabilitatea națională în materie de rezoluție.
- Dar poate cel mai important factor pentru coeziunea și coerența proiectului european este să reușească să mențină nealterate cele patru libertăți fundamentale: circulația liberă a capitalului, bunurilor, serviciilor și mai presus de toate, a persoanelor, în interiorul granițelor Uniunii. O Uniune care ar abdica de la aceste principii nu ar mai fi Uniunea care a fost creată în 1957 și la care România a aderat acum 10 ani.

În ceea ce privește România:

- România a realizat multe în acești 10 ani: convergență nominală, o parte din convergența reală, stabilitate financiară, a câștigat încrederea piețelor, a făcut reforme structurale.
- Pentru a continua procesul de convergență reală, România trebuie să își exploateze potențialul de creștere și să ajungă cât mai aproape de ocuparea deplină a forței de muncă.
- Pentru a atinge aceste deziderate, trebuie să ne preocupe o serie de aspecte care țin de convergența reală și care au fost mai puțin discutate în primii 10 ani.

- Problema demografică: echivalentul a aproximativ 30% din forța de muncă din țară și a 13% din populația totală lucrează în străinătate (de la 3% în 2005). Acesta este PIB-ul pierdut al României.
- Mai mult, chiar și acum, când avem rate de creștere economică peste potențial, continuăm să înregistrăm rate negative ale natalității. Problema îmbătrânirii populației afectează PIB-ul potențial; și nu este vorba doar de îmbătrânire – ea este dublată de o rată ridicată a persoanelor în risc de sărăcie (circa 40% în 2016).
- Conform unor studii interne care se referă la un panel de 6 țări central și est-europene, pe perioada 2005-2016, o creștere cu 1% a ponderii populației cu vârsta de minim 65 de ani determină scăderea PIB-ului potențial cu 1,3%.
- Convergența reală nu se măsoară doar cantitativ, în cifre reci, ci și calitativ. De exemplu, peste 90% din populație deține o locuință, dar calitatea locuirii este cea mai scăzută din Europa (circa 30% nu au acces la standarde sanitare de bază și circa 70% trăiesc în locuințe supraaglomerate).
- Nivelul de trai și diferențialul de salarii continuă să explice valurile de emigrație chiar și pe fondul ratelor înalte de creștere economică. Este o creștere profund inegală, la nivel inter-regional și inter-generațional, dezechilibrată ca structură și care adâncește inegalitățile în societate (coeficientul Gini a fost 38% în 2015).
- Potențialul de creștere trebuie îmbunătățit și prin creșterea fluxurilor și stocului de capital, prin absorbția fondurilor europene, și prin alocarea mai bună a resurselor prin prioritizarea investițiilor.
- Nu e de ajuns să avem convergență, ea trebuie să fie sustenabilă, echilibrată și distribuită echitabil.

- Trebuie să urmărim convergența reală nu doar după venituri, ci și după structura producției, prin nivelul și structura veniturilor și a cheltuielilor bugetare.
- Trebuie preluate bunele practici europene în lupta împotriva evaziunii fiscale și pentru întărirea disciplinei financiare.
- Pe termen mediu, trebuie asigurat un echilibru bugetar primar și revenirea la MTO (Obiectivul pe Termen Mediu); menținerea datoriei publice la niveluri sustenabile și evitarea stimulentei neadecvate pentru supraîndatorarea sectorului privat și a populației.
- Este necesară îmbunătățirea accesului la finanțare. 83% din populație are 6% din depozite, în timp ce 0,3% din populație are 25% din depozite. Doar 1% din populația cu venituri foarte mici (prima quintilă) are acces la credite ipotecare și doar 4% din populația cu venituri relativ mari (quintila 4) are acces la credite ipotecare. 12% din populația cu veniturile cele mai mari (quintila 5) are acces la credite ipotecare.
- Este necesară o foaie de parcurs pentru aderarea la zona euro.
- Printre bunurile publice care trebuie păstrate și chiar întărite sunt: securitatea țării, stabilitatea financiară, încrederea investitorilor.

Agenda comună Uniunea Europeană - România pentru 2019

- Încheierea negocierilor privind Brexit.
- Finalizarea unor dosare importante, precum tratamentul prudențial al expunerilor băncilor la riscul suveran (legătura stat-bănci), EDIS (Schema Europeană de Garantare a Depozitelor), reformarea zonei euro.
- Bugetul 2020 – o mai bună utilizare a resurselor.
- Punerea în acord a prevederilor bugetare NATO cu cele ale UE. Excepția creșterii cheltuielilor militare, pentru statele NATO membre

ale UE, de la regula EDP (Procedura de Deficit Excesiv) și MTO (Obiectiv pe Termen Mediu).

- Normalizarea politicii monetare și sustenabilitatea politicii fiscale.